העולם הזה

השבועון המצויר לאינפורמציה

המנהל הכללי: ב. ד. לוין

מס' גליקסון 8 תל־אביב
מען מברקים: „עולמסרים"
ת. ד. 186, טל. 26755
מו"ל: העולם הזה בע"מ
שוק ישראל בע"מ. ת"א
אין המערכת אחראית עבור
תוכן המודעות. מלבד עבור
מודעות המפורסמות תחת
אחריות. „רו"מ לצרכן".
אמוכנות על־ידי ועדת ה־
מערכת ובדקות על־ידם.

העורך הראשי: עמוס אבגרי
ראש המערכת: שלום כהן

עורך משנה, כתיבה: שקיבנו לביא
עורך משנה, תבנית: אורי מלא
הכתב הראשי: עמנואל מרם
הצייר הראשי: שמואל ברמור
הצלם הראשי: יק ברנע

חברי המערכת: רוב איתן, משה בן־אשרים, יחיאל בשן, מרגה נבי, לילי נלילי, רחלי עדר, בחי סבבי, יוחנן רבקה דראי, אריאל פאובר עמוס קינן, פילבי כשת, אברהם רפפורט.

ראש מערכת ירושלים: יחזקאל אורן
ראש מערכת חיפה: חיים כרמל
מנהל מבצעים: שלמה אדיר
עורך ופוס: משה אור
מנהל מבצעים: רחל משיח

ראש המנהלה: שלמה חרדי

מס' 891, שנה 18
ט"ו חשון תשט"ו, 11.11.54
מחיר 300 פרוטה

קול יבר.

לפני עשר שנים בערך, בלכתי ברחוב באלכסנדריה, פגש אותי חבר מלא התרגשות גלויה. „שמעת מה שעשו החברים שלך?" שאל אותי. לא ידעתי לאיזה חברים בדיוק התכוון. „שני הטרוריסטים היהודים שבאו מפלסטין," הסביר. „הם הרגו את הלורד מוין הבוקר."

חבר זה היה אמין אל־מהדי. אביו, עוסמן ביי אל־מהדי, היה באותם הימים מסקד חיל המשמר המלכותי של פארוק. יותר מאוחר, נועד להיות רמטכ"ל הצבא המצרי, להתפאר בתואר „באשא". עוד יותר מאוחר בורש מהצבא על־ידי ההפיכה הצבאית של גמאל עבד אל־נאסר. אותו יום, כשנסגשנו בדחוב באלכסנדריה, לא חלמנו אמין ואנוכי על אפשרויות כאלו; מה שעניין אותנו היה המאורע הסנסציוני ששם קץ לחייו של המיניסטר הבריטי למזרח התיכון.

ההתעניינות במאורע נמשכה זמן רב. משך ימים לא דיבר כמעט איש על נושא אחר. בעיקר דיברו עליו בני האינטליגנציה הצעירים. הנימה העיקרית היתה נימה של הערצה וקנאה. בלי ספק קינן בלב מצרים לא מעטים הרצון לעשות משהו דומה. העובדה ששני בחורים מצאו את ההעזה לסגוע בנציג האימפריה הבריטית נראתה למצרים רבים, שסבלו מאוזלת־יד של מנהיגיהם כלפי האנגלים.

במצרים, היו אלה ימים של חוסר־מנוחה, התחלת המאבק האינטרבריטי אשר נסתיים רק לאחרונה, עם חתימת חוזה הסואץ. המלחמה באמריקה הצפונית כבר נסתיימה, רוב המצרים החושבים לא ראו כל הצדקה לדרישת הבריטים להישאר במצרים.

אנני זוכר מצרים רבים שתמכו במטרות הציונות. לרוב היו אדישים לגמרי למה שנעשה בארץ־ישראל. אמנם הטבעית ביתה אמנם נתונה יותר לערבים מאשר ליהודים, אבל הם ראו את עצמם כמצרים, לא ערבים. אולם בכל פעם שהיתה מגיעה ידיעה על התקפת אחד מארגוני המחתרת על הבריטים בארץ, פירסמו אותה העתונים המקומיים בהבלטה רבה, לא טרחו לסתיר את נימת הערצתם. רצח הלורד מוין גיבש את הדעה הזאת. המצרים לא צידדו בציונות, אולם כל מעשה טירור נגד הבריטים בארץ־ישראל נראה להם כמעשה חיובי, התקפה על אויב משותף.

•

כשהובאו חכים וביתצורי בפני בית־המשפט בקהיר, נעור גל חדש של התעניינות. ניסיתי לקבל הזמנה לישיבת הסתיהה — לשוא. גם בינם השני אי־אפשר היה להשיג את האישור הדרוש. המאורע המשפטי דחק לפינה כל מאורע חברתי, פורטאי או דיפלומטי אחר ולא היה כמעט איש או אשה של החברה הגבוהה והמקצועות החופשיים שלא השתדל לחזות בסירוריסטים הארצישראליים.

ביום השלישי, הבא לי ידידי אמין כרטיס הזמנה. אותו יום, לא היה אולם בית־המשפט כה מלא. על ספסלי־העץ הכבדים אפשר היה למצוא מקומות ריקים. הדבר הראשון שמשך את תשומת־הלב היה, כמובן, תא הנאשמים, המוקף גדר ברזל בעלת קצוות מחודדים. התא היה עדיין ריק, אך כל אחד התבונן בו.

כמה דקות לפני הופעת השופטים, הוכנסו הנאשמים: אליהו בית־צורי, בעל שיער בהיר, מהורהר, לבוש אפודה חאקי ומכנסי אתא חאקי רגילים; אחריו בא אליהו חכים, צנום, שחרחר, לבוש חליפה אפורה בהירה. נוסף לשני השוטרים המוזיינים הרגילים, ליוו את הנאשמים שלושה שוטרי־חרש חסונים, לבושים קומבזים. השופטים, בגלימותיהם השחורות וסרטי־המשי שציינו את תפקידם הנעלה, השוו לכל המחזה אופי של סצינה מתוך סרט על משפט היסטורי מבויים היטב.

שתי השורות הראשונות היו תפוסות על־ידי עתונאים מכל העולם. אמרו לי שהיו גם נציגים מארץ־ישראל — כתבי הארץ, דבר, פלסטין. העתונות המצרית גם היא היתה מיוצגת במלואה, ולמרות שכתבותיהם של העתונאים המקומיים תיארו מספסם של שני נתינים זרים שרצחו זר שלישי, שימשו המאמרים נושא בלתי־פוסק לויכוחים.

במסדרון בית־המשפט שמעתי אותו יום דיעה מעניינת מאוד; אני נזכר בה כי היתה אופיינית לדיעות רבות שנאמרו אז. שני עורכי־דין עמדו והתווכחו; אספו סביבם מספר ניכר של סקרנים. אחד מהם טען שהמקרה ברור: השנים הוזו ברצח בכוונה תחילה — דינם מוות. השני קבע שהשופט יכול בהחלט לקבל את הטענה כי זהו מעשה פוליטי, תגובתו של עם נדכא הנלחם למען זכות קיומו, למצוא את השנים זכאים.

הדבר, לדעת המתווכח השני, היה מהדהד בעולם כולו כהפגנה מצרית נגד השלטון הבריטי בארצם. האיש הוסיף שהשופטים יכלו, יחד עם זאת, לסיים את העולם הערבי, למצוא את חכים וביתצורי אשמים בביצוע מעשה פוליטי על אדמת מצרים ללא קבלת רשות מוקדמת. לא היה איכפת לו אפילו שעל עוון זה יזונו אותם לתליה.

•

כמה חודשים לאחר מכן, לאחר ששני הבחורים הארצישראלים הוצאו לחרג בכית הסוהר המרכזי של קהיר, ביקרתי ידיד שעבד כקצין־משטרה במחוזאפזה — ארמון מושל העיר, שם שכן גם מטה המשטרה. במקרה הזדמנתי אל מחלקת האבידות והמציאות של המשטרה — אולם רחב, מלא אצטבאות ותאים, בהם נאספו אלפי חפצים שמסרו למשטרה בא"ן להם בעלים.

הממונה על המחלקה, צעיר שפנמן לכרש אזרחית, הצביע על שתי חבילות בגדים שהעלו אבק על אחת האצטבות. „זה כל מה שהפיסטוריה השאירה אחריה," אמר לי. „אלה הבגדים של שני הקומפסריוסים שלך. זאת כל התועלת שנשארה למצרים מטרשת חכם וביתצורי."

ידידי הקצין חשב אחרת: „מי יודע. אולי למדנו בכל זאת משהו מהם?"

כיום, אני נוטה לחשוב שהוא צדק.

שלום כהן

מכתבים

איש השנה

מאמרכם על ד"ר ישראל קסטנר (העולם הזה 884) מכיל כמה וכמה טעויות עובדתיות, ואני מוצא לנכון לחסונה את השומתלבכם אליהן:

(א) ד"ר קסטנר לא היה מקומה היחידי של ועדת־ההצלה, את המקום הקימו שמואל שפרינצק, ד"ר קסטנר, אשתי האנס, ואני עצמי.

(ב) רק הונן הוא לציין כי חברי־הוועדה הסכימו בנסדר ויחד שלא להשתמש בהנחות סיוע חדות שניתנו להם, כדי להציל את עצמם. יתר על כן, הם החליטו להישאר בהונגריה עד הסוף, כולם קיימו את החלטתם. אלה שעזבו את הונגריה עשו זאת רק לפי הוראות הוועדה. בעשרה אחרים מחברי־הוועדה מתו כקדושים, או סבלו קשות מידי הנאצים.

(ג) מחבר־המאמר ראוי לשבח על התמצאותו במחשבותיו של אדולף אייכמן, שהיעו אותו לכחוד בי. התמצאות זו יחד עם הכתבה על מצוא אות אחד מסוכניו הראשיים של אייכמן בישראל (העולם הזה 889), עושה את כל הפרשה למעניינת. אולם לאמיתו של דבר לא נבחרתי על־ידי אייכמן כדי לצאת לשליחות. אייכמן סגן אל וועדת־ההצלה, אותה איצנתי כשיחות אתו, וביקש ממנה למנות נציג לשליחות זו. הוועדה החליטה לבחור בי. היחידי שהתנגד היה ד"ר קסטנר. אולם בסופו של דבר הצטרף גם הוא אל דעת־הרוב. אמנם ייתכן כי הוועדה בחרה בי רק מפני שלא הייתי יכול להביא תועלת מרובה בהונגריה. אולם דבר זה לא נאמר לי מעולם.

(ד) אני מודה למחבר־המאמר על שציין את תרומתי במצאי עצמי בארץ הוסשית. באותה תקופה לא חרגשתי בכך, היות ובויליתי את רוב הזמן בכלא. אולם לעולם לא מאוחר מדי להעריך זאת. אף על פי כן עלי לתת לשטון את אשר לי־שון: אייכמן הגרמנים לא אסרו עלי לעזוב את השטח הנישראלי ולעבור לשטח המוחזק על־ידי בנות־הברית. להיפך, אייכמן נתן לי רשות מפר רשת לנסוע לכל מקום שאמצא לנכון, כולל לונדון חשינגטון. ההנבלה לא היתה במקום אלא בזמן: הוטל עלי להביא לו את התשובה תוך שבר עים.

(ה) הופתעתי מאד בקראי כי הכוכב העולה של הסוכנות היהודית, אהוד אבריאל, הסיבר להיעלם — ולהעלים — יותר מאנשי האינטליגנס הבריטי. לאמיתו של דבר עלו עליו אנשי האינטליגנס: הם חצליחו להעלים אותו.

(ו) אין זה נכון כי שרת ניצב בשבט, כאשר אני נגרתי לתעצר בלתי־סובל בקהיר. לחיפוי שרת מחה בנוכחותי בכל תוקף נגד חסעצר.

יואל בראנד, תל־אביב

מסתוריין מעופפים

חזרתי השבוע מארצות־הברית והתפלאתי על הרעש העצום שנוצר מסביב לפרשת הצלחות המעופפות (העולם הזה 889). יש לי כמה הערות לעניין זה:

העובדה שהיישנם את „חתמונה הראשונה של צלחות מעופפות" היא יותר מאשר מוזמה. אינכם יודעים כלל אם זו היתה צלחת מעופפת, או סמוס סילון. הייתי באיזור בו מסים מסוסריסילון בתדירות. החומרים הנפלטים מן הסילון בעת מריסתו מהחים נבמיתהעבות, או מסיאה, ובהיות האויר רחי אדיבים, יוצרים נבמים אלה ענן מלאכותי. עננים כאלה נראים באזורים שונים מדי יום ביומו, ובדוב המקרים אין שומעים את הסילון ואין רואים אותו, היות והוא מס בגובה של עשרת־אלפים עד ארבעה עשר אלף מטרים.

חיל־האויר של ארצות־הברית הקים ועדה מיוחדת לחקר מציאת הצלחות המעופפות, ולאחר אור־שים רבים של חקירות הגיעה הוועדה למסקנה כי אין כל הוכחות כי צלחות אלו מימות.

שמואל יפה, מאסאורולוג, תל־אביב

חנופים הלבנים שהשאירו פס לבן ושצולמו על־ידכם, נראו בשמי הנגב גם על־ידי אנשי שדות־התנדבים, שטיילו ביום א' של חול־המועד סוכות. הנופים מסו דומות, בכיתונה הכללי של אילת. הם השמיעו רעש, בדומה לפריסום רועש ממרחק רב. לא מן הנמנע איפוא כי מוסר הידיעות שלכם ראה מעופים — כנראה מסוסריסילון — ששסו בנוסה רב ונרמו להפרעה בשכבות־האויר.

עלי לציין כי אינכם הראשונים הנתפסים לטעות כזאת — אפילו בישראל. בשנת 1950 עורר תשר מת־לב ניכרת נוף דומה, שמם בשמי צפון־הארץ. לחיל האויר הוברר סיד שלא היה זה מסוס שלנו, ובאחד הכסיסים צוידו אפילו מסוסריקרב בתמצן, כדי לרדוף אחרי האורחת הסמתרית — אך הוא לא הופיע שנית. על כל מנים, יומיים לאחר אותו מאורע נתפרסם בעתונות מסיפורו של המטיס הסרטי של ראש־ממשלת הלבנון, שראה (מעניין מאין?) צלחות מעופפות מעל לעכו. לפי הודעתו, אין ספק שהוא ראה את אותו הדבר שראו אנשי חיל־האויר. אגב, מה אימר חיל־האויר הפעם?

ד. ש., ירושלים

חוק זמין

הייתי רוצה לענות על מכתבו של גבריאל בר־ליון (העולם הזה 888): לדעתי אין זכות קיום לבתי־הבושת, היות והם מורידים את המוסר הישראלי, הירוד גם בלאו הכי. את בתי־הבושת הבלתי־חוקיים אפשר לחסל, לדעתי, על ידי הטלת עונשים כבדים על הבעלים, היצאניות והלקוחות. ובאשר לחללי מחלות־המין, אולי כדאי הדבר, למען ישמעו ויראו.

גיורא קנדלמן, קריית־חיים

צליחת־הכינרת

...עד עתה צלחו את הכינרת לאורכה לא שלושה נבדים, כפי שהמחבר במודעתכם (העולם הזה 889), אלא ארבעה. הצולחים: עודד סז, חיפה, יהודה שבק, קיבוץ נחשון, יצחק יחזקאל, תל־אביב, שמואל רייכלין, חיפה.

קורא, תל־אביב

לצ'רקסים, תודה

היינו רוצים להביע מעל דפי העולם הזה את תודתנו, לרסם, שבסו ורשיד — אנשי־הישוב ה־צ'רקסי, כפר קמה, על מעשה הראוי לשבח והזכר קרוב:

בליל חג־הסוכות נסענו בסכונית בכביש כפר־תבור — יבניאל. לפתע נעצרה המכונית ולא אבחה לזוז. כעבור חצי שעה עברה בכביש מכונית הנהוגה על־ידי הצ'רקסי שבסו, המצטיין בעברית השוטפת שלו. הוא ניסה לעזור לנו. וכאשר לא הצליח, נכע במכונייתו לכפר קמה, הנמצא בדרחק חמישה קילומטרים, הביא את שני חבריו — המכונאי רסח ועומרו רשיד. השניים החליפו את בנדי־הגז שלהם בבנדי־עבודה. תיקנו את המנוע לאחר מאמצים של שעה. סירבו לקבל שכר. הכריזו: „אתם אורחי הכפר שלנו — ועבור עזרה ראשונה אין מקבלים שכר." הם נאותו לקבל סכום סמלי רק לאחר הפצרות מרובות.

קבוצת־מסיילים, תל־אביב

דם ברחובות

נדהמתי לקרוא על אחלתידו של זועד נוער־שעריים (העולם הזה 889) מגל קבוצת־בריונים. האם אנשים עניים חייבים לסבול מבריונות וליכלוך. ולבוא בטענות אל אנשים מסודרים ושבעים. אשר כל חטאם הוא שקט ושלוה? האם לא מוטב להם להסנות את הבריונות אל עצמם, אל כניסתם ה־נשית מול אנשי־הסקר?

בן־גרא, רחובות

על חתיכות ונמלים

דחילכום? במדינה שלנו אין מספיק נייר כדי לחדשים עליו כסף — ואתם הולכים ומכבדים נייר על תצוגת־חתיכות בתוצאה (העולם הזה 888). אולי מכתבו גם על תצוגת־נמלים־אדומות בקונגו הבלגית?

ראובן וכסנר, ירושלים

החתיכות טובות יותר: לפחות אינן עוקצות.

מי מכיר? מי יודע?

יש לי הרושם שהנערה המצוינת בתמונת המועדת מדת לתואר מיס־קולם (העולם הזה 880) במיס ישראל, אינה אלא תמר רפופורט.

אסתרין עמירם, גבעתיים

...כריסטינה סאנטוני, מיס אילת.

ימימה חימו, חיפה

בתמונה נמצאת כאמת מלכת־יופי ישראלית אבל אין זו אביבה סאר, אלא אורה חרר.

שושנה אלטמן, תל־אביב

הנערה המצוינת כמיס ישראל אינה מיס ישראל, אלא מיס נורבגיה.

אלגרה ברנאים, חיפה

...מרים סמיכנסון, שנבחרה לא מטמן בארצות־הברית כמיס־עולם.

דבורה רוזביץ, בני־ברק

ייתכן כי הפתרון הוא פשוט יותר: ה־נערה המסתורית היא מר ישראל בבגדי־אשה.

המוכן היהודי

כרשימתכם על יונף סמיאסלו, הסוכן החשאי הסוביטי, שנמלט לארצות־הברית (העולם הזה 890) נשמטו כמה וכמה פרטים חשובים: בראש ורא־שונה סמיאסלו הוא יהודי, חניך הכניף הסוביטי של תנועת נורדוניה. שמו האמיתי הוא יוסף שטרברג. שנית, הוא נמלט פמוליגה בהפקירו את אשתו ושני ילדיו לרוסיות וכבל.

רחבעם הימלמן, תל־אביב

שמור על גליון זה!

בהמליצו בפני הקוראים על הצגת תיאטרון „הבימה" — „המרד על הקיון" (ראה עמודים 11—10) — ביקש שרות התיאטרון של „העולם הזה" לאפשר למספר גדול מהם לזכות בהצגה חינם. לכן רכש מן התיאטרון את מספר הכרטיסים שיאפשר לאחד מכון מאה קוראי גליון זה לבקר חינם בהצגה, יחד עם בן או בת לויתו.

מ' 9600 54

כל הגליונות של „העולם הזה" השבוע ממומנים ממפרים. בשבוע הבא תופיע במקום זה רשימת מספרי הגליונות שבעליהם יזכו חינם בכרטיס כפול. אתה תוכל לקבלם רק משגליון זה בידך!